

Chambre des Représentants

SESSION 1965-1966

15 DÉCEMBRE 1965

PROPOSITION DE LOI

portant revision
du Livre III du Code de Commerce,
sur les faillites, banqueroutes et sursis.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Une réforme fondamentale de la loi du 18 avril 1851 sur les faillites, banqueroutes et sursis paraît nécessaire pour adapter cette législation à la conception moderne des affaires et du commerce. A beaucoup de points de vue, la loi sur les faillites ne donne plus satisfaction, soit que son champ d'application se révèle trop étroit, soit que la procédure obligée ne permette pas au curateur de prendre des décisions utiles et d'agir avec célérité, soit que l'état de faillite reste une hypothèque définitive sur la tête de l'intéressé aux dépens des créanciers eux-mêmes. Une réforme devrait tendre à assurer une plus large égalité entre créanciers en admettant la compensation après faillite du chef de contrats distincts, en réduisant sensiblement certains privilèges comme celui de l'O. N. S. S., en étendant le régime de la faillite aux insolvable civils, ainsi qu'il se pratique dans de nombreux pays. La liquidation des faillites pourrait être accélérée en augmentant les pouvoirs des curateurs tout en renforçant le contrôle de ces derniers par une reddition des comptes plus fréquente en mains du juge-commissaire. La bonne foi du débiteur devrait être écartée comme condition d'application de procédures de liquidation et de réhabilitation, ce qui généralement est préjudiciable aux intérêts des créanciers : la faillite serait considérée comme une simple procédure de saisie-exécution sur le patrimoine du débiteur et la réhabilitation n'aurait d'autre sens qu'une simple constatation d'exécution des engagements.

La présente proposition, de nature plus limitée, ne vise qu'à améliorer et corriger certains aspects mineurs de la loi sur les faillites, en attendant une réforme plus fondamentale. Les modifications proposées concernent en effet des points de détail facilement réalisables sans modifier l'économie de la loi.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1965-1966

15 DECEMBER 1965

WETSVOORSTEL

tot herziening van Boek III van het Wetboek
van Koophandel, betreffende het faillissement,
de bankbreuk en het uitstel van betaling.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN.

Een grondige hervorming van de wet van 18 april 1851 op het faillissement, de bankbreuk en het uitstel van betaling lijkt noodzakelijk om die wet aan de moderne opvattingen inzake handelsverkeer aan te passen. In menig opzicht blijft de wet op het faillissement in gebreke, wegens het te beperkte toepassingsgebied ervan, omdat de opgelegde procedure het de curator niet mogelijk maakt de dienstige beslissingen te nemen en met bekwame spoed op te treden en omdat het faillissement een hypotheek is die blijft drukken op de betrokkenen, en wel ten nadele van de schuldeisers. Een algemene hervorming zou meer gelijkheid moeten brengen onder de schuldeisers door, na het faillissement, de uit onderscheiden overeenkomsten voortvloeiende compensatie in te voeren, door bepaalde voorrechten, b.v. dat van de R. M. Z., merklijk te beperken, door, zoals in talrijke landen, de faillissementsregeling uit te breiden tot de insolvente niet-handelaars. De vereffening van de faillissementen kan worden bespoedigd door de bevoegdheden van de curatoren te verruimen en tevens de controle op hun werkzaamheden te versterken door het vaker afleggen van rekening en verantwoording bij de rechter-commissaris. De goede trouw van de schuldenaar moet niet meer als voorwaarde gelden voor het voeren van procedures van vereffening en rehabilitatie, wat doorgaans nadelig is voor de schuldeisers : het faillissement zou maar een procedure worden van executoriaal beslag op het vermogen van de schuldenaar en de rehabilitatie zou de loutere constatacie zijn van het nakomen der verplichtingen.

Het onderhavige voorstel, beperkter van opzet, strekt er enkel toe sommige minder belangrijke aspecten van de wet op de faillissementen te wijzigen en te verbeteren, in afwachting dat een grondiger hervorming wordt doorgevoerd. De voorgestelde wijzigingen betreffen immers alleen detailpunten, die gemakkelijk kunnen worden verbeterd, zonder de opzet van de wet aan te tasten.

Pour plus de facilité, nous suivons l'ordre des articles du Livre III du Code de Commerce et nous justifions comme suit les différents articles de notre proposition de loi :

Article premier.

Un complément d'ordre pratique peut être ajouté à l'article 472 sous la forme d'un 5°, visant à informer par la presse les créanciers de la date extrême du dépôt des créances au Greffe. Dans le cas où certains créanciers ne sont pas touchés par la lettre circulaire du curateur, il ont intérêt à connaître la date limite du dépôt des créances par des publications obligatoires au *Moniteur* et dans les journaux.

Art. 2.

Pendant longtemps, les tribunaux ont estimé que si le failli ne comparaisait pas à l'audience alors qu'il était assigné en déclaration de faillite, il n'en avait pas moins été « partie » et que dès lors, il ne pouvait faire opposition. Cette opinion, considérant que l'opposition était en réalité une tierce opposition, en refusait l'exercice au failli.

Cependant, une partie de la jurisprudence, consacrée en 1941 par un arrêt de la Cour de Cassation (Cass., 25 octobre 1941, pas. 1941, 1358), admit que si l'article 473 dérogeait au droit commun, c'était dans le sens d'une extension du droit d'opposition. Il y a lieu de consacrer par une disposition législative cette jurisprudence aujourd'hui indiscutée.

Art. 3.

Dans presque tous les tribunaux, les curateurs ne versent plus les sommes qu'ils touchent pour la faillite, à la Caisse des consignations, en raison des difficultés qu'il y a de retirer ces fonds avec célérité. Il s'agit d'une question de garantie et de responsabilité dans le chef du curateur. Le contrôle bancaire actuel permet d'autoriser les curateurs à confier les sommes recueillies aux établissements bancaires présentant des garanties suffisantes. Une mesure législative doit consacrer cette habitude.

Art. 4.

Dans beaucoup de cas, la transaction constitue pour le curateur un moyen rapide de terminer des litiges mineurs, surtout lorsqu'il faut vider des contestations devant d'autres tribunaux que le tribunal de commerce, par exemple devant les Prud'hommes. Aux termes de l'article 492 actuel, il n'est cependant pas possible au curateur de transiger sur une contestation dépassant trois cents francs; eu égard à la dépréciation du franc depuis la loi de 1851, il serait normal de porter la limite autorisée de trois cents francs à trente mille francs. Cette modification permettrait d'accélérer la liquidation de nombreuses faillites où existent des litiges de rémunérations et de préavis.

Art. 5.

La convocation d'une assemblée concordataire est la plupart du temps inutile et onéreuse. Il est inconcevable

Gemakkelijkheidshalve behandelen wij de artikelen in de volgorde waarin zij voorkomen in Boek III van het Wetboek van Koophandel. De verschillende artikelen van ons wetsvoorstel verantwoorden wij als volgt :

Artikel 1.

Aan artikel 472 kan, in de vorm van een 5°, een aanvulling van praktische aard worden toegevoegd, die ertoe strekt de schuldeisers via de pers op de hoogte te brengen van de uiterste datum voor het indienen ter Griffie van de schuldvorderingen. Wanneer sommige schuldeisers het rondschriven van de curator niet ontvangen, hebben zij er belang bij de uiterste datum voor het indienen van de schuldvorderingen te vernemen door de verplichte bekendmakingen in het *Belgisch Staatsblad* en in de dagbladen.

Art. 2.

Lange tijd waren de rechtbanken de mening toegedaan dat de gefailleerde, als hij niet verscheen ter zitting waarop hij gedagvaard was voor faillietverklaring, niettemin « partij » was geweest en dan ook geen verzet kon doen. Op grond van die opvatting, volgens welke het verzet in werkelijkheid als derdenverzet geldt, werd dit verzet aan de gefailleerde ontzegd.

Een deel van de rechtspraak — en dat is in 1941 bekrachtigd door een arrest van het Hof van Cassatie (Cassatie, 25 september 1941, Pasicrisie 1941, 1358) —, nam evenwel aan dat de in artikel 473 voorkomende afwijking van het gemeen recht moet worden gezien als uitbreiding van het recht van verzet. Men dient deze rechtspraak, die thans niet meer wordt aangevochten, door een wettekst te bekrachtigen.

Art. 3.

In bijna alle rechtbanken storten de curatoren de door hen ingevolge faillissementen ontvangen bedragen niet meer in de consignatiekas, omdat het te moeilijk is dat geld daar spoedig af te halen. Het gaat hier om de waarborg en de verantwoordelijkheid van de curator. De huidige bankcontrole maakt het mogelijk de curatoren ertoe te machtigen de ontvangen bedragen toe te vertrouwen aan bankinstellingen die voldoende waarborgen bieden. Deze praktijk dient door een wettelijke maatregel bekrachtigd te worden.

Art. 4.

In veel gevallen is de dading voor de curator een middel om geschillen van minder belang snel af te handelen, vooral wanneer geschillen moeten worden beslecht vóór andere rechtbanken dan de rechtbank van koophandel, bij voorbeeld de werkrechtshraden. Volgens het huidige artikel 492 kan de curator echter geen dadingen aangaan wanneer het geschillen over meer dan driehonderd frank betreft; gelet op de waardevermindering van de frank sedert de wet van 1851 zou het normaal zijn de toegelaten grens van driehonderd frank tot dertig duizend frank te verhogen. Zodoende zouden talrijke faillissementen, waarbij geschillen over wedden en opzeggingstermijnen betrokken zijn, sneller kunnen vereffend worden.

Art. 5.

De bijeenroeping van een vergadering tot het sluiten van een gerechtelijk akkoord is meestal onnodig en brengt

que le curateur soit obligé d'exposer des frais considérables et que les créanciers soient invités à donner leur avis dans une assemblée alors que le failli ne présente aucune proposition concordataire. Il est cependant prudent de sommer le failli d'avoir à formuler ses propositions éventuelles pour éviter toute décision par surprise.

Art. 6.

Il s'impose de supprimer tout ce qui concerne l'excusabilité du failli car cette procédure n'existe plus.

Art. 7.

L'article 546 traite des privilèges sur certains meubles et ne retient que le privilège de cinq ans reconnu aux fournisseurs de machines ou équipements professionnels dont la facture a été dûment enregistrée dans les formes et délais légaux.

Il y aurait lieu de préciser que cet article abolissant le privilège d'effet mobilier en cas de faillite s'applique non seulement au cas de vente sous condition et avec condition résolutoire, mais également en cas de vente avec condition suspensive, de vente à tempérament et de location-vente. Les fournisseurs essaient évidemment par tous moyens et toutes conventions de conserver le privilège aboli expressément par cet article.

L'intérêt des créanciers en général et du régime de la faillite en particulier, exige qu'on limite au maximum la liste des créanciers privilégiés.

Art. 8.

Les mêmes raisons que celles exposées dans notre justification de l'article 3 militent en faveur de la modification de l'article 561 du Code de commerce.

Art. 9.

La clause de voie parée devrait tomber automatiquement en cas de faillite. De cette façon, les créanciers hypothécaires bénéficiant de la voie parée seraient mis sur le même pied que les créanciers hypothécaires ordinaires. Dans la mesure où ils n'auraient pas commencé leurs poursuites en expropriation avant le rejet ou l'annulation du concordat, ils devraient laisser aux seuls curateurs le pouvoir de poursuivre la vente.

Art. 10.

La réhabilitation, telle qu'elle est prévue par l'article 586, n'est nullement réaliste. Elle constitue une hypothèse rarement possible par le fait que l'ampleur de l'effort demandé au failli est au-dessus de ses possibilités. On demande, en effet, à quelqu'un qui a déposé son bilan, de payer le principal, les intérêts et les frais constituant son passif. Pour que la réhabilitation soit viable et constitue un véritable encouragement, il faudrait lui donner les caractéristiques d'une récompense couronnant en quelque sorte un concordat volontairement organisé et réussi. Il faut, dès lors, limiter les exigences imposées au failli en permettant à la Cour d'Appel d'apprécier les efforts effectués par

veel kosten mee. Het is onbegrijpelijk dat de curator verplicht is aanzienlijke uitgaven te doen en dat de schuldeisers verzocht worden hun mening kenbaar te maken op een vergadering, wanneer de gefailleerde geen voorstel tot akkoord heeft gedaan. Toch is het voorzichtig de gefailleerde aan te manen zijn gebeurlijke voorstellen te formuleren opdat er geen beslissing bij verrassing wordt genomen.

Art. 6.

Al wat de verschoonbaarheid van de gefailleerde betreft dient te vervallen, daar deze procedure niet meer bestaat.

Art. 7.

Artikel 546 handelt over de voorrechten op bepaalde roerende goederen en neemt slechts het vijfjarige voorrecht in aanmerking ten voordele van de leveranciers van beroepsmachines en -toestellen wier factuur behoorlijk geregistreerd is in de wettelijke vormen.

Er zou nader moeten bepaald worden dat bedoeld artikel, waarbij het voorrecht op roerende goederen vervalt in geval van faillissement, niet alleen toepasselijk is bij voorwaardelijke verkoop en verkoop met ontbindende voorwaarde, maar ook bij verkoop met opschortende voorwaarde, verkoop op afbetaling en huurkoop. De leveranciers proberen natuurlijk met alle mogelijke middelen en overeenkomsten het door bedoeld artikel uitdrukkelijk opgeheven voorrecht te behouden.

In het belang van de schuldeisers in het algemeen en van de faillissementsregeling in het bijzonder dient de lijst van de bevoorrechte schuldeisers zoveel mogelijk te worden beperkt.

Art. 8.

Dezelfde redenen als uiteengezet ter verantwoording van artikel 3 pleiten voor een wijziging van artikel 561 van het Wetboek van Koophandel.

Art. 9.

Het beding van dadelijke uitwinning zou in geval van faillissement automatisch moeten vervallen. Aldus zouden de hypotheaire schuldeisers, die het voordeel van de dadelijke uitwinning genieten, op dezelfde voet worden geplaatst als de gewone hypotheaire schuldeisers. Voor zover zij met hun vervolgingen tot onteigening niet zijn begonnen vóór de verwerping of de ontbinding van het akkoord, zouden zij de uitoefening van het recht om de verkoop te vorderen aan de curatoren alleen moeten overlaten.

Art. 10.

De rehabilitatie, zoals die in artikel 586 is bepaald, is geenszins realistisch. Zij is een hypothese die maar zelden kan uitkomen, aangezien de van de gefailleerde gevergdde inspanningen diens krachten te boven gaan. Van iemand die zijn faillissement heeft aangevraagd, wordt immers gevraagd de hoofdsom, de interesten en de kosten die zijn passief uitmaken te betalen. Opdat de rehabilitatie resultaten kan opleveren en als een echte aanmoediging kan worden beschouwd, dient zij het uitzicht te krijgen van een beloning die in zekere zin de bekroning zou zijn van een vrijwillig georganiseerd en geslaagd akkoord. De aan de gefailleerde gestelde eisen dienen dan ook te worden beperkt, en wel zo

ce dernier pendant les dix années qui ont suivi la déclaration en faillite.

Nous proposons dès lors deux régimes :

1) celui dans lequel le failli, ayant intégralement acquitté en principal, intérêts et frais, toutes les sommes qu'il doit, sera obligatoirement réhabilité, même s'il a été condamné comme banqueroutier.

2) celui dans lequel le failli, ayant effectué un effort suffisant pendant dix ans, à l'égard de ses créanciers, verra son cas soumis à l'appréciation de la Cour d'Appel qui le réhabilitera ou non.

Cette procédure semble de toute façon avantager les créanciers dont les chances augmentent de voir récupérer une partie au moins de leur dû.

Art. 11.

Les raisons exposées dans notre justification de l'article 10 sont les mêmes qui justifient la présente modification.

dat het Hof van beroep in de mogelijkheid wordt gesteld om de gedurende tien jaar na de faillietverklaring door de gefailleerde gedane inspanningen te beoordelen.

Wij stellen dan ook twee regelingen voor :

1) de regeling waarbij de gefailleerde die de door hem aan hoofdsom, interesten en kosten verschuldigde bedragen volledig heeft afbetaald, moet worden gerehabiliteerd, zelfs indien hij als bankroetier is veroordeeld;

2) de regeling volgens welke het geval van de gefailleerde die tegenover zijn schuldeisers gedurende tien jaar een bevredigende poging heeft gedaan, ter beoordeling zal worden voorgelegd aan het Hof van beroep, dat hem al dan niet zal rehabiliteren.

Deze procedure schijnt in elk geval voordelen op te leveren voor de schuldeisers, wier kansen om althans een deel van het hun verschuldigde geld terug te krijgen, toenemen.

Art. 11.

De in onze verantwoording van artikel 10 uiteengezette redenen gelden ook voor de hier voorgestelde wijziging.

J. MICHEL.

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

A l'article 472 du Livre III du Code de Commerce est inséré un 5° libellé comme suit :

5° la date limite pour le dépôt des déclarations de créanciers au greffe du Tribunal.

Art. 2.

In *fine* du premier alinéa de l'article 473 du même Code sont ajoutés les mots :

« et du failli qui n'a pas comparu à l'audience ».

Art. 3.

A l'article 479 du même Code, après les mots « caisse de consignations », sont insérés les mots :

« ou à une banque offrant toute garantie et agréée par le Juge commissaire ».

Art. 4.

A l'article 492, 2° alinéa du même Code, les mots « ou qui excède trois cents francs » sont remplacés par les mots « ou qui excède trente mille francs ».

WETSVOORSTEL (1)

Eerste artikel.

In artikel 472 van Boek III van het Wetboek van Koophandel wordt een 5° ingevoegd, dat luidt als volgt :

« 5° de uiterste datum voor het indienen van schuldvorderingsaangiften ter griffie van de rechtbank. »

Art. 2.

In *fine* van het eerste lid van artikel 473 van hetzelfde Wetboek worden de volgende woorden toegevoegd :

« en vanwege de gefailleerde die niet ter zitting is verschenen ».

Art. 3.

In artikel 479 van hetzelfde Wetboek worden na de woorden « gestort in de Consignatiekas » de volgende woorden ingevoegd :

« of aan een bank die een voldoende waarborg biedt en door de rechter-commissaris erkend is ».

Art. 4.

In artikel 492, tweede lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden « of 300 F te boven gaat » vervangen door de woorden « of dertigduizend frank te boven gaat ».

(1) Bij ontstentenis van een officiële Nederlandse tekst, dient de officieuze tekst van Simon en De Beus hier als basis voor het Nederlandse gedeelte.

Art. 5.

L'article 509 du même Code est complété par un 4me alinéa libellé comme suit :

« Toutefois, cette assemblée ne sera pas tenue si le failli, dûment sommé par lettre recommandée ou acte d'huissier à la requête du curateur, n'a pas présenté des propositions concordataires audit curateur dans les 15 jours de la sommation.

Art. 6.

A l'article 533 du même Code, le dernier alinéa est supprimé.

Art. 7.

Entre les deux premiers alinéas de l'article 546 du même Code est inséré un nouvel alinéa libellé comme suit :

« Ne sont également pas admises les stipulations de vente avec condition suspensive, de vente à tempérament et de location-vente; dans tous ces cas la convention doit être considérée comme une vente pure et simple. »

Art. 8.

A l'article 561, 2me alinéa du même Code, après les mots « Caisse de consignations » sont insérés les mots :

« ou auprès d'une banque offrant toute garantie et agréée par le Juge commissaire ».

Art. 9.

L'article 564 du même Code est complété par un 5me alinéa libellé comme suit :

« La clause de voie parée est réputée non écrite en cas de faillite ».

Art. 10.

1) *In fine*, du 1er alinéa de l'article 586 du même Code, les mots « pourra obtenir sa réhabilitation » sont remplacés par les mots : « sera réhabilité ».

2) Entre les 2 derniers alinéas du même article 586 est inséré un nouvel alinéa libellé comme suit :

« Le failli qui, pendant dix années à dater de la déclaration de faillite, aura consacré une partie jugée suffisante de ses revenus au désintéressement de ses créanciers, pourra obtenir sa réhabilitation. La cour d'appel pourra assortir cette réhabilitation de certaines conditions financières ».

Art. 11.

L'article 591 du même Code est remplacé par ce qui suit :

« Les banqueroutiers frauduleux et simples, les personnes condamnées pour vol, faux, concussion, escroquerie ou

Art. 5.

Artikel 509 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een vierde lid, dat luidt als volgt :

« Deze vergadering zal echter niet worden gehouden indien de gefailleerde, die behoorlijk bij aangetekend schrijven of deurwaardersakte op verzoek van de curator aangeklaagd is, binnen vijftien dagen na de aanmaning geen voorstellen tot een gerechtelijk akkoord aan de genoemde curator heeft doen toekomen. »

Art. 6.

In artikel 533 wordt het laatste lid weggelaten.

Art. 7.

Tussen het eerste en het tweede lid van artikel 546 van hetzelfde Wetboek wordt een nieuw lid ingevoegd, dat luidt als volgt :

« Evenmin worden aangenomen de bepalingen betreffende de verkoop met opschortende voorwaarde, de verkoop op afbetaling en de huurkoop; in al die gevallen moet het contract worden beschouwd als een verkoop zonder meer. »

Art. 8.

In artikel 561, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt na de woorden « in de Consignatiekas » ingevoegd wat volgt :

« of in een bank die een voldoende waarborg biedt en door de rechter-commissaris erkend is ».

Art. 9.

Artikel 564 van hetzelfde wetboek wordt aangevuld met een vijfde lid, dat luidt als volgt :

« Het beding van de dadelijke uitwinning wordt in het geval van faillissement ongeschreven geacht. »

Art. 10.

1) *In fine* van het eerste lid van artikel 586 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « kan rehabilitatie verkrijgen » vervangen door de woorden : « zal worden gerehabiliteerd ».

2) Tussen het voorlaatste en het laatste lid van hetzelfde artikel wordt een nieuw lid ingevoegd, dat luidt als volgt :

« De gefailleerde die gedurende tien jaar, te rekenen van de aangifte van het faillissement, een voldoende geacht deel van zijn inkomen aan de schadeloosstelling van zijn schuldeisers heeft besteed, zal zijn rehabilitatie kunnen verkrijgen. Het Hof van beroep zal die rehabilitatie van bepaalde financiële voorwaarden afhankelijk kunnen stellen. »

Art. 11.

Artikel 591 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door wat volgt :

« Zij die zich schuldig maken aan bedrieglijke of eenvoudige bankbreuk; zij die veroordeeld zijn wegens dief-

abus de confiance, les stellionataires, dépositaires, tuteurs, administrateurs ou autres comptables qui n'auront pas rendu et soldé leurs comptes ou qui n'auront pas subi la peine à laquelle ils ont été condamnés, ne pourront être réhabilités. »

4 novembre 1965.

stal, vervalsing, knevelarij, oplichting of misbruik van vertrouwen; zij die zich schuldig maken aan bedrieglijke verkoop; de bewaarnemers, voogden, beheerders of andere rekenplichtigen die geen rekening en verantwoording hebben gedaan en het daarop verschuldigde niet hebben betaald, of die de straf waartoe zij zijn veroordeeld niet hebben ondergaan, kunnen niet worden gerehabiliteerd. »

4 november 1965.

J. MICHEL,
A. SAINTRAINT,
C. DECKER,
G. GRIBOMONT,
L. REMACLE.
